

Podstatné mená

Charakteristika podstatných mien

Podstatné mená sú ohybný plnovýznamový slovný druh, ktoré pomenúva osoby, veci, javy, predmety, duševné stavy. Pri značení slovných druhov ho značíme číslom 1

Rozdelenie podstatných mien:

A) **Abstraktné podstatné mená**- sú to podstatné mená, ktoré majú nehmatateľný charakter.

Príklady abstraktných podstatných mien: láska, šťastie, úsmev, krása, nenávisť, zlo, dobro.

B) **Konkrétne podstatné mená**- sú to podstatné mená, ktoré majú hmatateľný charakter.

Príklady konkrétnych podstatných mien: pero, papier, cukrík, noha, ponožka, tepláky, koberec, syr, šunka, vajce

C) **Životné podstatné mená** Sú to podstatné mená mužského rodu , ktoré majú živý charakter.

Pozor!: Pri zvieracích podstatných menách mužského rodu sú životné len v jednotnom čísle a zvieracie podstatné mená mužského rodu v jednotnom čísle sa skloňujú podľa vzorov chlap a hrdina.

Príklady životných podstatných mien: ujo, dedo, chlap, hrdina, rozhodca, sudca, redaktor, publicista, jeleň

D) **Neživotné podstatné mená:** sú to podstatné mená mužského rodu , ktoré majú neživý charakter.

Pozor! : Pri zvieracích podstatných menách mužského rodu sú neživotné len množnom čísle a zvieracie podstatné mená mužského rodu v množnom čísle sa skloňujú podľa vzorov dub a stroj.

Príklady neživotných podstatných mien: dub, stroj, kremeň, kameň, pokoj, referát, papier, certifikát, diplom, mantinel, cukrík, jelene

Zvieracie podstatné mená vlk, pes, býk a vták sa skloňujú v jednotnom čísle podľa vzorov chlap a hrdina a v množnom čísle sa môžu skloňovať podľa vzorov chlap –dub.

E) **Pomnožné podstatné mená**- sú podstatné mená, ktoré existujú len v množnom čísle

Príklady pomnožných podstatných mien: gate, prsia, Levice, nohavice, ponožky, pukance

Priradenie vzoru ku pomnožným podstatným menám

Napríklad máme pomnožné podstatné meno Košice

Slovo Košice majú koncovku e, tak skúmame, ktorý vzor podstatného mena má

v nominatíve množnom čísle koncovku e.

Koncovku e majú v nominatíve v množnom čísle vzory stroje, ulice, dlane z toho vyplýva, že z týchto vzorov vyberáme.

Teraz zisťujeme pomocou genitívu plurálu, ktorý vzor podstatných mien je slovo Košice.

Je bez ulíc, je bez Košíc

Tak slovo Košice sa skloňuje podľa ulica.

F) **Hromadné podstatné mená**- sú podstatné mená, ktoré existujú len v jednotnom čísle

Príklady hromadných podstatných mien: občianstvo, lístie

G) **Vlastné podstatné mená:** sú to podstatné mená, ktoré pomenúvajú názvy miest, osôb, inštitúcií, udalostí a názvy štátnych príslušníkov. Ich charakteristickým znakom je, že začiatčne písmeno je veľké

Príklady vlastných podstatných mien: Levice, Michal, Slovenské národné múzeum, Slovenské národné povstanie, Slovák

H) **Všeobecné podstatné mená** sú všetky ostatné podstatné mená, začiatčne písmeno nie je veľké

Príklady všeobecných podstatných mien: dub , kabelka, strýko, tenis, hviezda

Čo určujeme pri podstatných menách

A) **Rod**- rod môže byť mužský (ten), ženský (tá) a stredný (to)

B) **Číslo**- Číslo môže byť jednotné (singulár) a množné (plurál)

C) **Pád**- Pád môže byť nominatív- N (Kto?, Čo?), genitív- G (Koho?, Čoho?), Datív- D (Komu?, Čomu?), Akuzatív- A (Koho? Čo?), Lokál- L (Kom?, Čom?) a inštrumentál- I (Kým?, Čím?).

D) **Vzor**

- **Mužský rod:** chlap, hrdina, dub, stroj a kuli

- **Ženský rod:** žena, ulica, dlaň, košť a gazdiná
- **Stredný rod:** mesto, srdce, vysvedčenie a dievča

E) Životnosť: Životnosť sa určuje pri podstatných menách mužského rodu a podstatné mená môžu byť životné (pri vzoroch chlap, hrdina) a môžu byť neživotné (pri vzoroch dub, stroj).

Charakteristické črty vzorov skloňovania

A) Podstatné mená mužského rodu:

- 1. Skloňovanie podľa vzoru chlap:** Podľa vzoru chlap sa skloňujú všetky životné podstatné mená, ktoré sú v nominatívne plurálu zakončené na samohlásku i.
- 2. Skloňovanie podľa vzoru hrdina:** Podľa vzoru hrdina sa skloňujú všetky životné podstatné mená, ktoré sú v nominatívne singuláru zakončené na samohlásku a.
- 3. Skloňovanie podľa vzoru dub:** Podľa vzoru dub sa skloňujú všetky neživotné podstatné mená, ktoré sú v nominatívne plurálu zakončené na samohlásku y a v nominatívne singuláru zakončené na tvrdú spoluhlásku.
- 4. Skloňovanie podľa vzoru stroj:** Podľa vzoru stroj sa skloňujú všetky neživotné podstatné mená, ktoré sú v nominatívne plurálu zakončené na samohlásku e a v nominatívne singuláru zakončené na mäkkú spoluhlásku.
- 5. Skloňovanie podľa vzoru kuli:** Podľa vzoru kuli sa skloňujú všetky podstatné mená mužského rodu zakončené na samohlásku i.

B) Podstatné mená ženského rodu:

- 1. Skloňovanie podľa vzoru žena:** Podľa vzoru žena sa skloňujú všetky podstatné mená ženského rodu zakončené v nominatívne plurálu na y a súčasne pred samohláskou a je tvrdá spoluhláska.
- 2. Skloňovanie podľa vzoru ulica:** Podľa vzoru ulica sa skloňujú všetky podstatné mená ženského rodu zakončené v nominatívne plurálu na samohlásku e a súčasne pred samohláskou a je mäkká spoluhláska.
- 3. Skloňovanie podľa vzoru dlaň:** Podľa vzoru dlaň sa skloňujú všetky podstatné mená ženského rodu zakončené v nominatívne plurálu na e.
- 4. Skloňovanie podľa vzoru košť:** Podľa vzoru košť sa skloňujú všetky podstatné mená ženského rodu zakončené v nominatívne plurálu na i.
- 5. Skloňovanie podľa vzoru gazdiná:** Podľa vzoru gazdiná sa skloňujú všetky podstatné mená ženského rodu zakončené v nominatívne singuláru na á.

C) Podstatné mená stredného rodu:

- 1. Skloňovanie podľa vzoru mesto:** Podľa vzoru mesto sa skloňujú všetky podstatné mená stredného rodu zakončené v nominatívne plurálu na á.
- 2. Skloňovanie podľa vzoru dievča:** Podľa vzoru dievča sa skloňujú všetky podstatné mená stredného rodu zakončené v nominatívne plurálu na tá.
- 3. Skloňovanie podľa vzoru srdce:** Podľa vzoru srdce sa skloňujú všetky podstatné mená stredného rodu zakončené v nominatívne singuláru na e.
- 4. Skloňovanie podľa vzoru vysvedčenie:** Podľa vzoru vysvedčenie sa skloňujú všetky podstatné mená stredného rodu zakončené v nominatívne singuláru na ie.

Skloňovanie vzorov podstatných mien

Mužský rod

Vzor chlap

Singulár- N: chlap-**G:** bez chlapa- **D:**dám chlapovi- **A:**vidím chlapa- **L:**o chlapovi- **I:**s chlapom

Plurál- N:dva chlapi- **G:** bez chlapov- **D:**dám chlapom- **A:**vidím chlapov- **L:**o chlapoch- **I:**s chlapmi

Vzor hrdina

Singulár- N:hrdina- **G:**bez hrdinu- **D:**dám hrdinovi- **A:**vidím hrdinu- **L:**o hrdinovi- **I:**s hrdinom

Plurál- N:dvaja hrdinovia- **G:**bez hrdinov- **D:**dám hrdinom- **A:**vidím hrdinov- **L:**o hrdinoch- **I:**s hrdinami

Vzor dub

Singulár- N:dub- **G:**bez duba- **D:**dám dubu- **A:**vidím dub- **L:**o dube- **I:**s dubom

Plurál- N:dva duby- **G:**bez dubov- **D:**dám dubom- **A:**vidím duby- **L:**o duboch- **I:**s dubmi

Vzor stroj

Singulár- N:stroj-**G:** bez stroja- **D:**dám stroju- **A:**vidím stroj- **L:**o stroji- **I:**so strojom

Plurál- N:2 stroje- **G:**bez strojov- **D:**dám strojom- **A:**vidím stroje- **L:**o strojoch- **I:**so strojmi

Vzor kuli

Singulár- N:kuli- **G:**bez kuliho- **D:**dám kulimu- **A:**vidím kuliho- **L:**o kulim- **I:**s kulim

Plurál- N:kuliovia- **G:**bez kuliov- **D:**kuliom- **A:**vidím kuliov- **L:**o kulioch- **I:**s kuliami

Skloňovanie zvieracieho podstatného mena pes:

Poznámka: Zvieracie podstatné meno pes sa skloňuje v jednotnom čísle podľa vzoru chlap:

Singulár: N: pes (chlap), **G:** bez psa(bez chlapa) , **D:** dám psovi(dám chlapovi) , **A:** vidím psa (vidím chlapa), **L:** o psovi(o chlapovi) , **I:** so psom (chlapom)

Poznámka: Zvieracie podstatné meno pes sa môže skloňovať v množnom čísle aj podľa vzoru chlap aj podľa vzoru dub

Plurál: N: tie psy, tí psi (duby, chlapi), **G:** bez psov (bez dubov, bez chlapov), **D:** dám psom(dám dubom, dám chlapom), **A:** vidím tie psy, vidím tých psov (vidím tie duby, vidím tých chlapov), **L:** o psoch (o duboch, o chlapoch), **I:** so psami (s dubom, s chlapom)

Skloňovanie zvieracieho podstatného mena jeleň

Poznámka: Zvieracie podstatné meno jeleň sa skloňuje v jednotnom čísle podľa vzoru chlap

Singulár: N:jeleň (chlap), **G:** bez jeleňa (bez chlapa), **D:** dám jeleňovi (dám chlapovi), **A:** vidím jeleňa (vidím chlapa), **L:** o jeleňovi (o chlapovi), **I:** s jeleňom (s chlapom)

Poznámka: Zvieracie podstatné meno jeleň sa skloňuje v množnom čísle podľa vzoru stroj.

Plurál: N: jelene (stroje), **G:** bez jeleňov (bez strojov), **D:** dám jeleňom (dám strojom), **A:** vidím jelene (vidím stroje), **L:** o jeleňoch (o strojoch), **I:** s jeleňmi (so strojmi)

Ženský rod

Vzor žena

Singulár- N:žena- **G:**bez ženy- **D:**dám žene- **A:**vidím ženu- **L:**o žene- **I:**so ženou

Plurál- N:dve ženy- **G:**bez žien- **D:**dám ženám- **A:**vidím ženy- **L:**o ženách- **I:**so ženami

Vzor ulica

Singulár- N:ulica- **G:**bez ulice- **D:**dám ulici- **A:**vidím ulicu- **L:**o ulici- **I:**s ulicou

Plurál- N:dve ulice- **G:**bez ulíc- **D:**dám uliciam- **A:**vidím ulice- **L:**o uliciach-**I:** s ulicami

Vzor dlaň

Singulár- N:dlaň- **G:**bez dlane- **D:**dám dlani- **A:**vidím dlaň- **L:**o dlani- **I:**s dlaňou

Plurál- N:dve dlane- **G:**bez dlaní- **D:**dám dlaniam- **A:**vidím dlane- **L:**o dlaniach- **I:**s dlaňami

Vzor kosť

Singulár- N:kosť- **G:**bez kosti- **D:**dám kosti- **A:**vidím kosť- **L:**o kosti- **I:**s kosťou

Plurál- N:dve kosti- **G:**bez kostí- **D:**dám kostiam- **A:**vidím kosti- **L:**o kostiach- **I:**s kosťami

Vzor gazdiná

Singulár- N:gazdiná- **G:**bez gazdinej- **D:**dám gazdiné- **A:**vidím gazdinú- **I:**s gazdinou

Plurál- N:dve gazdiné- **G:**bez gazdín- **D:**dám gazdinám- **A:**vidím gazdiné- **I:**s gazdinami

Skloňovanie podstatných mien ženského rodu, ktoré majú koncovku ea

Poznámka: Podstatné mená ženského rodu Kórea, orchidea, Andrea, idea sa skloňuje v singulári prevažne podľa vzoru žena, výnimkou je datív a lokál singuláru, ktorý sa skloňuje podľa vzoru ulica.

Singulár: N: Kórea, orchidea, Andrea, idea (žena), **G:** bez Kórey, bez orchidey, bez Andrey, bez idey (bez ženy), **D:** dám Kórei, dám orchidei, dám idei, dám Andrei (dám ulici), **A:** vidím Kóreu, vidím orchideu, vidím ideu, vidím Andreu (vidím ženu), **L:** o Kórei, o orchidei, o idei, o Andrei (o ulici), **I:** s Andreou, s ideou, s orchideou, s Kóreou (so ženou)

Poznámka: Podstatné mená ženského rodu Kórea, orchidea, Andrea, idea sa skloňuje v pluráli prevažne podľa vzoru žena, výnimkou je genitív plurálu ktorý sa skloňuje podľa vzoru dlaň.

Plurál: **N:** dve idey, dve Andrey, dve orchidey, dve Kórey (dve ženy), **G:** bez ideí, bez Andreí, bez orchideí, bez Kórei (bez dlaní), **D:** dám ideám, dám Andreám, dám orchideám, dám Koreám (dám ženám), **A:** vidím ideu, vidím Andreu, vidím orchideu, vidím Kóreu (vidím ženu), **L:** o ideách, o Andreách, o orchideách, o Kóreach (o ženách), **I:** s ideami, s Andreami, s orchideami, s Kóreami (so ženami)

Stredný rod

Vzor mesto

Singulár- N:mesto, **G:**bez mesta, **D:**dám mestu, **A:**vidím mesto ,**L:** o meste, **I:** s mestom

Plurál- N:dve mestá- **G:**bez miest- **D:**dám mestám- **A:**vidím mestá- **L:**o mestách- **I:**s mestami

Vzor srdce

Singulár- N:srdce- **G:**bez srdca- **D:**dám srdcu- **A:**vidím srdce- **L:** o srdci- **I:**so srdcom

Plurál- N:dve srdcia- **G:** bez srdc- **D:**dám srdciam- **A:**vidím srdciam- **L:**o srdciach- **I:**so srdcami

Vzor vysvedčenie

Singulár: N:vysvedčenie- **G:**bez vysvedčenia- **D:**dám vysvedčenu- **A:**vidím vysvedčenie-

L:o vysvedčení- **I:**s vysvedčením

Plurál: N:dve vysvedčenia- **G:**bez vysvedčení- **D:**dám vysvedčeniam- **A:**vidím vysvedčenia-

L:o vysvedčeniach- **I:**s vysvedčeniami

Vzor dievča

Singulár: N:dievča- **G:**bez dievčaťa- **D:**dám dievčaťu- **A:**vidím dievča- **L:**o dievčati- **I:**s dievčaťom

Plurál: N:dve dievčatá- **G:**bez dievčat- **D:**dám dievčatám- **A:**vidím dievčatá- **L:**o dievčatách-

I:s dievčatami